

סימן פג סעיף ב' אן הדין עם המלוה. לשון הטור [סעיף ג'], דענד ליה לאיש מלוה: בן ואפילו שתק כשקבלם בור. הטור לא כחז דין זה ומשמע דלא כצירא ליה הכי וכמו שכתבתי בפרישה [בסעיף ג'] ע"ש: בן אקבלם לעצמי. עיין לקמן סימן קכ"ה סעיף ג' שם כתב

(מור"ס) [המחבר] דין אם השליח תופס לעצמו המעות שנתן לו המשלח ליתן לאחרים ואומר שזה משלח לו חייב לו, ע"ש. וצווער שושן [באן סעיף ב'] כחז על זה ז"ל, ונראה לי דהיינו דוקא כזה שלח הלוה * [עם המלוה] דיוכל לומר מתחילה כונני היסד לזכות זו לעצמי, מה שאין כן אם שלח המעות עם אחר שישלם עבורו להרצה מלוין שלו וידוע שדעת השליח היסד מתחילה לעשות כן, ונתנם השליח לאחר מהם, דלא יכול לומר אותו המלוה שנתנם לו אקבלו כולו על חובי, שכבר זכה השליח במעות גם בשביל אחרים וצריך לתת לכל אחד חלקו, ואפילו אם תפסס אחד מן השליח מוציאין מידו וחולקים ביניהם, עכ"ל עיר שושן. והנה מה שכתב בסוף ואפילו אם תפסס, הא דכתב תפסס לאפילו, משום דכתב הריטב"א בשמונה [סי' קפ"ה] והביאו ז"ל במחודש סעיף (י"ב) [בין] בסיומן זה ז"ל, והיכא שהשאל ראובן כליו לשמעון וכל לוי ותופסן מיד שמעון שלא מדעתו ואומר שראובן חייב לו, תפססו תפסס, ושמעון חייב לשלם לראובן לפי שפסע בשמירתו, עכ"ל [מדכתב שפסע בשמירתו, מוכח דצירא

ע"פ יד אפרים

ע"פ העיר שושן

ש"ך ב"י
עיין לקמן
סימן קכ"ה
[בסמ"ק] ס"ק
כ"י ועיין
ברבינו ירושלמי
[סוף גמ']
כ"ב, קש"כ

סימן פג סעיף ב' אן הדין עם המלוה. לשון הטור [סעיף ג'], דענד ליה לאיש מלוה: בן ואפילו שתק כשקבלם בור. הטור לא כחז דין זה ומשמע דלא כצירא ליה הכי, ושאר אחרונים דהטור אינו חולק על זה משמע להדיא דכ"ס [סעיף ב'] ואמר אחרונים דהטור אינו חולק על זה ע"ש. ועיין בתשובת מהרשד"ס [חלק ח"מ] סי' קכ"ה [קש"כ]: בן וכן אם שלח בור, משמע דמייירי אפילו יש עדים בשעה שקבלם שליח ואמר לו הולך או מן מנה זו לפלוני, ואע"פ דלקמן סימן קכ"ה סעיף ג' משמע דצדקה גוונא לכולי עלמא אין השליח יכול לעכבם לעצמו כיון דלית ליה מינו, וכמו שכתבו הצ"ח המרומות [שער ב' ח"ב ס"ג] והטור שם [סעיף ה'] וכמו שכתבתי שם בס"ק (כ') [כ"א] ע"ש, וליכא למימר דשאיני הכא דידוע שהיה חייב לשלם, דסוף סוף זיל בטר טעמא דהתם דאינו נאמן במינו דהחזרתי כיון דהולך כחי. אלא נראה דשאיני התם דמייירי כשאומר אחר כך אחת קיבלתי מתחילה להוליכם לפלוני, אבל לא אעשה כן אלא לעכבם לעצמי, והלכך כיון שמתחילה זכה בהם לפלוני שוב אינו יכול לעכבם לעצמו, אבל הכא איירי שאומר מעולם לא כיונתי לזכות בהם לפלוני רק מתחילה כיונתי בהם לעכבם לעצמי, ומה ששחקתי * היינו שמתן לי המעות. וכן משמע מלשון תשובת רשב"א [ח"ב סי' ק"ג] שמיאז ז"ל לעיל סימן נ"ח [ה'] שכתב, וכשנבעו יודא אמר לא זכיתי מתמתך אלא מתמת חובי בור, וגם מהר"ה שהביא הרשב"א שם מפ"ק דמזע"א [י' ע"א] דלאמר תחילה, משמע כן ע"ש [קש"כ]. מיהו דוקא בשידוע שחייב לו ואז יכול לעכבם אפילו קיבל צעדים, וכן משמע בלשון תשובת רשב"א [שם] שמיאז ז"ל לעיל סימן נ"ח [שם] ולקמן

סימן פג
דין מלוה שהודה בשטר שהוא מזויף
ובו ד' סעיפים
א אם המלוה מודה שקבל ממנו דמי השטר אלא שאמר שקבלם בשביל מלוה על פה שהיה לו עליו ואין הלוה מודה באותה מלוה נתבאר בסימן נ"ח.

ב אם הלוה מודה בשתי הלואות ושתייהן עבר זמנן ונתן לו מנה סתם ולא פירש והמלוה אומר שרוצה לחשוב אותם בפרעון החוב שאין לו כח על הלוה כל כך ובאחרת יש לו כח יותר כגון שיש לו ערב והלוה רוצה לחשוב אותם בפרעון המלוה שיש לו בה ערב כי אומר שלאותה נתכוון אין שומעין לו ^(א) ואפילו אומר בפירוש לא אפרע לך אלא מחוב פלוני והמלוה אומר לא אקבלם אלא מחוב האחר ^(א) הדין עם המלוה. הגה ^(א) ואפילו שתק כשקבלם יכול אחר כך לומר מה ששחקתי כדי שמתן לי המעות ולא אקבלם רק על חוב אחר. ^(א) וכן אם שלח עם המלוה מעות לאחרים וקבלם בשחיקה יכול לומר אחר כך ^(א) אקבלם לעצמי * ומה ששחקתי כדי שמתן לי המעות.

צינים ומקורות סימן פג (א) טור סעיף ג' בשם צ"ח המרומות שער ב' ח"ב ס"ג. (ב) הר"ן פסק הסוג כחובות מ"ב ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה אבימי ד"מ ג'. (ג) ז"ל סימן נ"ח מחודש ג' בשם תשובת רשב"א ח"ב סי' ק"ג. ד"מ שם—באן סעיף ג'. סימן פג (1) במהדורות הש"ך ותנ"י: ההלואות, וכ"ה בטור. (2) כ"ה בכל דפוסיו השו"ע חוץ מדפוס ר"ש: שאין, וכ"ה בחלק מדפוסיו הטור, וראה פרישה שם.

סימן קכ"ה [סעיף ה'] ודרכי משה כאן [סעיף ג'] שהיה ידוע שחייב לו, דאל"כ אינו יכול לעכבם לעצמו אלא אם כן קיבלם שלא צעדים או שהוא בענין שיכול לומר החזרתי מטעם מינו, ודוק. אי נמי * מייירי כאן כשלא אמר לו אלא לא ופרע לפלוני צעל חובי דצדקה גוונא לא הוי כחי, וכמו שכתבתי לקמן סימן קכ"א ס"ק (מ"ג) [מ"ד] בשם ראב"ן [בתשובה סי' פ"א] ע"ש * (א) אקבלם לעצמי בור. וכחז העיר שושן, אבל אם שלח על ידי שליח לשלם להרצה מלוין

חכ"י

תומים ס"ק
צווח"ח ס"ק
משה"א ס"ק

ביאור הגר"א

סימן פג סעיף ב' א. אם הלוה בור. כן מוכח מעובדא דסיטראי [שנעוה מ"א, ח' כחצות פ"ה א'] דלא הוצרך למינו אלא משום דלא מודה בהלוה שניה. וכן מוכח שם [כתובות] ז"א ב' צעודא דקטינא דארעא, ושם ולא אמרן בור, ודוקא משום דאין חייבין לפרוע, וע"ש רש"י ד"ה דמי בור כשאר מנכ בור, הא דכ"ה ג' ח' דמיא אמר לה כנסי בור לא רתמא דאישתקא בור אין שקלי בור, מולדות האדם [שרית הרשב"א ח"ב] סי' ל"ז ע"ש וסי' ק"ג: ג. וכן אם בור. כמ"ש דכ"מ ט' ב' היה רוכב בור וזהו זה:

פתחי תשובה

סימן פג סעיף ב' א. וכן אם שלח. עיין באר היטב [ס"ק] עד והלכך עכ"ל. ולא נהירא, וכן משמע להדיא דכ"ס [סעיף ב'] ואמר אחרונים דהטור אינו חולק על זה, משמע דצדקה גוונא לכולי עלמא אין השליח יכול לעכבם לעצמו כיון דלית ליה מינו, ע"ש. נראה דשאיני התם דמייירי כשאומר אחר כך אחת קיבלתי מתחילה להוליכם לפלוני אבל לא אעשה כן רק לעכבם לעצמי, והלכך כיון שמתחילה זכה בהם לפלוני שוב אינו יכול לעכבם לעצמו, אבל הכא איירי שאומר מעולם לא כיונתי לזכות בהם לפלוני רק מתחילה כיונתי לזכות לעצמי, וע"כ דוקא בשידוע שחייב לו או יכול לעכבם אפילו קיבל צעדים, דאל"כ אינו יכול לעכבם לעצמו אלא אם כן קיבלם שלא צעדים או שהוא בענין שיכול לומר החזרתי מטעם מינו. אי נמי כשלא אמר לו אלא לא ופרע לפלוני צעל חובי דצדקה גוונא לא הוי כחי. שם [ש"ך ס"ק ב']. ד. לעצמי. וכחז העיר שושן, אבל אם שלח שליח לשלם להרצה מלוין שלו ונתנם השליח לאחר מהם או תפסס אחד מן השליח, מוציאין מידו וחולקים ביניהם, ומציאו

אמרי ברך

סימן פג סעיף ב' ושתיהן עבר זמנן. נ"ב, עיין צ"ח שמואל אבן העזר סימן כ"ח ס"ק ט' וצ"ח שם [ס"ה]: ש"ך ס"ק ב'. שוב אינו יכול לעכבם לעצמו. נ"ב, זה תמוה דל"כ מאי מהני מינו דלד"ס, הא אף דמאמינים לו דהמשלח חייב לו הא כבר זכה לאחרים. וצ"ח קושיא הש"ך נראה לפענ"ד, כיון דאם ידוע צעדים דחייב לשלם מהימנען ליה דנתכין מיד לזכות

דגול מרובה

סימן פ"ג ש"ך ס"ק ב'. והלכך כיון שמתחלה זכה בהם לפלוני. נע"ה, ג. וז"ע דא"כ אפילו יש לו מינו דלד"מ נמי לא יועיל שהרי מודה שכבר קבלם חכה בהם לצורך פלוני, ועיין שם בסיומן קכ"ה בש"ך ס"ק כ"א:

שלו ונתנם השליח לאחד מהם או תפסם אחד מן השליח, מוציאם מידו וחולקים צנייהם, ומציאו הסמ"ע [סק"ג], וכ"כ הב"ח [סעיף ב'], וכתב הטעם דמיד שאמר הלוה מן לזה כך ולזה כך קיימא לן דמן כוזב וזכה השליח בשביל כל אחד ואחד. עוד כתב הסמ"ע [שם] צביאור דברי העיר שושן על פי תשובת הרמב"ם א"ה שהציא הב"י כאלן בסימן זה דזכה אותו המופס בתפיסה, והוא ללא צורך לפי מה שנמצא לעיל סימן נ"ח סעיף א' ס"ק (ו') ז' [ח] דליתנהו לדברי הרמב"ם וע"ש: סעיף ג' ד' נתתים ד' ועל מנת בן קב"ה ב' מוכח מזה דאם המלוה מודה דעל מנת בן קיבלס מו לא מצי למטען סיטרא, וכן מוכח (מתשו') [מ"הר"ן] [כתובות מ"ב ע"ב מדפי הר"ף ד"ה אבימי] ומציאו ב"י לעיל סימן נ"ח [מתדוש ב'] ע"ש. וכן פסק בפשיטות בתשובות מהרש"ם [חלק ח"מ] ס' ל"ו וס' קי"ז ע"ש [קש"כ]. וכתב עוד שם [בסי' קי"ב] דאם פרעו לזה על ידי שליח המלוה, דנאמן הלוה

ג' אם הלוה אומר מחוב פלוני שפלוני ערב בו ינתתים לך ועל מנת בן קבלתם והמלוה אומר לא נתרציתי לקבלם אלא מחוב פלוני שאין לי בו ערב אם החוב שאמר הלוה שפרעו הלוה על פה ה' נאמן הלוה בשבועת היסת ו' ונפטר הערב ה' אפילו ה' קבלן ו' ואם שני החובות יש לו עליהם שני שטרות ו' אם לא פרעו בעדים נאמן המלוה במגו דלא היו דברים מעולם ונשבע ונוטל ואם יש בו נאמנות נוטל בלא שבועה ואפילו אם פרעו בעדים ו' ומעידים שבתורת פרעון נתנם לו ואינם יודעים מאיזה

(3) במהדורות למברג תבר"ך, ועוד: אם היה.

ליה דהוא הדין אם תפס מיד שליח או מיד שומר נמי הוא דינא הכי, דאם לא כן מאי איריא פשע אפילו לא פשע נמי דהא שאל חייב צאונסין, ומהאי טעמא כתב מור"ם להאי דינא לענין פקדון בסימן נ"ח סעיף א' וכמו שכתבתי בסמ"ע שם [סק"ח] ע"ש. ודוקא שמופס מידו זכה בזה, ולא כשצבא ליד לוי מיד שמעון בתורת פקדון, וכמו שכתב ריב"ש [סי' שצ"ג] והציאו מור"ם שם [סימן נ"ח סעיף א']. ואף דשם זכה בתפיסה, סבירא ליה לבעל עיר שושן לחלק דדוקא הכס דאין צאונסין פקדון זכות כי אם לראובן המפקיד, לכן אין מוציאין אותו מיד לוי המופס האומר שראובן חייב לו, ואף אם יבוא לשמעון הפסד על ידי תפיסתו הוא ליה גרם היקף צמקוס שלא נחזין להזיק כי אם להציל את שלו [וצדקה נמצא בסימן ס"ו] [סעיף כ"ג] וצמקין שפ"ח [בהג"ה סוף סעיף ב' וסעיף ה'] דדין הגורם היקף דהפקדון בכל מקום שהוא צדקות ראובן הוא עומד, ואפילו בשואל, אף שנתחייב השואל צאונסין, היינו אם יאבד או

ישחבר, אבל כל שהוא צנינו צדקות ראובן המשאיל הוא, מה שאין כן בזה שמיד כשנתנו ראובן לשמעון ילא מרשות ראובן כי שמעון זכה בשביל כולם וכאלו קיבלו כל אחד את חלקו וק"ל: סעיף ג' ד' הוא מורה על פה. והערב ג"כ נשבעד בעל פה נשעת מתן מעות וצמקין: ה' נאמן המלוה. דהא יש לו מיגו, ואפילו אם לזה בעדים ולא פרעו עתה בעדים, מ"מ יכול לומר פרעתינו גם זה החוב צפס אחרת צנינו לצינו, דהא קיימא לן [כתובות י"ח ע"א] המלוה צעדים אין צריך לפרעו צעדים, ואפילו לזה צמקין ואין העדים לפני הדין לנקות צדקות כמ"ס לעיל ריש סימן ע' [סעיף א' בהג"ה*]: ה' ונפטר גם הערב. אף שנתערב צמקין, דצמקוס דהלוה פטור גם הערב פטור, כמ"ס צמקין סימן מ"ט וק"ט סעיף ח' [בהג"ה]: ו' ואם שני החובות יש לו ע"ה שטרות. צפרישה [סעיף ד'] ו' כתיבתי ע"ש [סק"ד]. וביה בגלין בחיי [שם]

ש"ך כ"י
אבל לא
ק"ל הכי
וכמ"ס ריש
סימן ע'
כתבתי ע"ש
[סק"ד]. וביה
בגלין בחיי
[שם]

אורים סק"ח
משה"כ סק"ד

המחבר

צלא שצוה שפרעו לשליח על חוב זה אם אין השליח צנינו, כיון דהמלוה טוען שמה, ע"ש. ונראה דמירי כשמודה המלוה שעשאו שליח לגמרי לקבל על איזה חוב שירצה, אבל אם אומר המלוה שלא שלחו רק סמס לקבל מעומיו, יכול לומר אני לא הייתי מתרצה רק על חוב שאין בו ערב, ואילו שנתרצה וקיבלו על חוב שיש בו ערב שינה מדעמי ולתקוני שדרמי ולא לעוומי ודלקמן ריש סימן קפ"ב [סעיף ב'], ונאמן המלוה בכך כיון שיש שטר צדק, כ"ל ודוק. ועיין בתשובת מהר"א ו' ששון ס' רכ"ז [קש"כ]: ה' אפילו היה קב"ה. קשה לי דהא לקמן סימן קכ"ט סעיף ט"ו [בהג"ה] פסק דקבלן חייב. ויש לומר דשאי הכא כיון שהמלוה מודה שקיבל מעות, וזוהי, וגם בעל התרומות [שער כ' ח"ב ס"א] שממנו מקור דין זה סבירא ליה גם צעלמא בן [שער ל"ה ח"א ס' מ"ד] וכמו שכתבתי בסימן קכ"ט שם [סק"ב] ע"ש, וכל"ע*: ה' אם פרעו בעדים ב' צוה שלא פרעו צעדים אין צריך שיהיה לו שני שטרות אלא בשטר אחד סגי, אלא משום סיפא דפרעו צעדים כתב שיש לו שני שטרות:

להמלוה צירור על החובות, והיינו דוקא בשטר. וכבר כתבתי בסמ"ע בסימן שלפני זה סעיף י"ב [סק"ה] דכשיש צדק שטרא מעליא לא מיקרי מיגו להוציא, עיין שם: ה' ומעידים שבתורת פרעון נתנם לו. המחבר אול לשיטתו שפסק בסימן נ"ח סעיף ב' דאם לא ידעו העדים אם נתנו לו בתורת פרעון

ביאור הגר"א

סעיף ג' ד' נאמן ב' עיין סמ"ע [סק"ה]: ה' ונפטר הערב. עיין סמ"ע [סק"ח], וכמ"ס צנורות מ"ח [ע"א]: ה' אם לא פרעו ב' דאפילו היה כופר במלוה שניה והיה על פה מהימן, כמ"ס צנורות שם [פ"ה ע"א] צעזעא דסיטרא: ה' ואפילו אם ב'. דדוקא בסיטראי הצריכו למיגו, שלא היה ידוע ואינה טענה טובה, משא"כ כאן. ועיין רא"ש בפרק הדיינים [שבועות] מ"צ א' ס' י"ט גם זו אינה ראיה דא"כ דלא כ' ודחיקשי לך כ' וצריך לומר דטעמא כ', משא"כ כאן. ולכן הכריע כאן הטור [סעיף ד'] בזה שנתמקם בעל התרומות

באר הגולה

סעיף ג' ג' טור [סעיף ד'], כ"כ בעל התרומות שער כ' [ח"ב] מסבירא צלא ראיות.

פתחי תשובה

כיון שמתחילה זכה בהם לפלוני שוב אינו יכול לעכבם לעצמו ב'. ובספר דגול מרבבה כתב בזה דו"ל, וצ"ע דא"כ אפילו יש לו מיגו דלהד"ם נמי לא יועיל, שהרי מודה שכבר קיבלם וזכה בהם לצורך פלוני, וס' קי"ב. וכתב עוד שם דאם פרעו לזה על ידי שלוחו דמלוה, נאמן הלוה צלא שצוה שפרע על חוב זה אם אין השליח צנינו, כיון דהמלוה טוען שמה, ע"ש. ונראה דמירי כשמודה המלוה שעשאו שליח לגמרי לקבל על איזה חוב שירצה, אבל אם אומר המלוה שלא שלחו רק סמס לקבל מעומיו, יכול לומר לא הייתי מתרצה רק על חוב שאין בו ערב והשליח שקיבלו על חוב שיש בו ערב שינה מדעמי ולתקוני שדרמי ולא לעוומי ודלקמן ריש סימן קפ"ב, ונאמן המלוה בכך כיון שיש שטר צדק, כ"ל ודוק. ועיין בתשובת מהר"א ששון ס' רכ"ז [קש"כ]: ה' אפילו היה קב"ה. קשה לי דהא לקמן סימן קכ"ט סעיף ט"ו [בהג"ה] פסק דקבלן חייב. ויש לומר דשאי הכא כיון שהמלוה מודה שקיבל מעות, וזוהי, וגם בעל התרומות שממנו מקור דין זה סבירא ליה גם צעלמא בן [שער ל"ה ח"א ס' מ"ד] וכמו שכתבתי בסימן קכ"ט שם [סק"ב] ע"ש, וכל"ע*: ה' אם פרעו בעדים ב' צוה שלא פרעו צעדים אין צריך שיהיה לו שני שטרות אלא בשטר אחד סגי, רק משום סיפא דפרעו צעדים כתב שיש לו שני שטרות. ועיין מדינים אלו בסימן נ"ח סעיף ב' סמ"ע [סק"ח] וס"ך [סק"ח]:

באר היטב

הסמ"ע. וכ"כ הב"ח, וכתב הטעם דמיד שאמר הלוה מן לזה כך ולזה כך ק"ל דמן כוזב וזכה השליח בשביל כל אחד ואחד. שם [ש"ך סק"ג]: סעיף ג' ה' קבלתם. מוכח מזה דאם המלוה מודה שעל מנת בן קיבלס מו לא מצי למטען סיטרא, וכן מוכח (מתשובת) [מ"הר"ן] הציאו הב"י בסימן נ"ח ע"ש. וכן פסק בתשובות מהרש"ם ס' ל"ו המלוה טוען שמה, ע"ש. ונראה דמירי כשמודה המלוה שעשאו שליח לגמרי לקבל על איזה חוב שירצה, אבל אם אומר המלוה שלא שלחו רק סמס לקבל מעומיו, יכול לומר לא הייתי מתרצה רק על חוב שאין בו ערב והשליח שקיבלו על חוב שיש בו ערב שינה מדעמי ולתקוני שדרמי ולא לעוומי ודלקמן ריש סימן קפ"ב, ונאמן המלוה בכך כיון שיש שטר צדק, כ"ל ודוק. ועיין בתשובת מהר"א ששון ס' רכ"ז [קש"כ]: ה' אפילו היה קב"ה. קשה לי דהא לקמן סימן קכ"ט סעיף ט"ו [בהג"ה] פסק דקבלן חייב. ויש לומר דשאי הכא כיון שהמלוה מודה שקיבל מעות, וזוהי, וגם בעל התרומות שממנו מקור דין זה סבירא ליה גם צעלמא בן [שער ל"ה ח"א ס' מ"ד] וכמו שכתבתי בסימן קכ"ט שם [סק"ב] ע"ש, וכל"ע*: ה' אם פרעו בעדים ב' צוה שלא פרעו צעדים אין צריך שיהיה לו שני שטרות אלא בשטר אחד סגי, רק משום סיפא דפרעו צעדים כתב שיש לו שני שטרות. ועיין מדינים אלו בסימן נ"ח סעיף ב' סמ"ע [סק"ח] וס"ך [סק"ח]:

חידושי רעק"א

לעצמו, דמזה מירי הך דהכא, הכי נמי אם יש לו מיגו דמאמינים (א"י) דחייב לו נאמן לומר דמפס מחילה לעצמו, ועדיף מזהכא, דגם זה על דמחזין לזכות לעצמו [דמ"ה] מכת המיגו. אבל אם צאמת אינו חייב לו, בודאי נחזין לזכות להמלוה שעשאל לו. וא"כ הלא דלקמן דמירי כאן ידוע דחייב לו, משום הכי ביש לו מיגו דלהד"ם נאמן במיגו דחייב לו ושנתחזין מחילה

הוא מיגו וכמו דכתב הש"ך להדיא צ"ק ט' בסופו, א"כ יש לומר ג"כ דהיינו חולקין סצירה להו כר"י דטעמא דר"ב יוסף היינו דצמוכרת לשקר תחילה לא הוי מיגו, ור"ב אדא דמחלק בין ארעא

ט) נשבע הלוה היסת ונפטר. כבר כתבתי בסמוך [ספ"ד] להרמב"ן והרשב"א ושאר אחרונים המלוה נאמן כאן במיגו כיון שהשטר מקיים, דמיגו להוציא אמרין, ולא נחלקו כאן רבה ורב יוסף אלא כשהשטר אינו מקיים אם יועיל כשיקיימו אחר כך כיון שמודה עכשיו שהשטר פסול. וראיתי בספר גדולי תרומה דף ז"ט [שער י"ז ח"ב ס"א] כתב ח"ל, וקשה לי טובא לסנהדרין הרמב"ן והרשב"א שהביא הרב המגיד [פ"ד ממלוה ה"ו], כיון

הדבר אבל שטר כשר היה לי יו"ט ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר.

י) נשבע הלוה היסת ונפטר. ואפילו להיס חולקין שאומרים לאמרין מיגו להוציא וכמ"ש מור"ם בסמ"ח פ"ג סעיף י"ב, מודה הכא דאין המלוה נאמן לומר שטר אחר היה לי ואצדתיכו במיגו דאי צעי שחק ותבעו בשטר זה המקיים, דשאני הכא כיון שהמלוה מודה דתחילת ביאתו דין היה לתבעו בשטר פסול, ואין אומרים מיגו אלא להוכיח מיניה שטענתו שטוען עליו מתחילה היא אמת, וכן כתבו המוס' [ב"ב ל"ב ע"ב ד"ה אמאי]. ומהתימה על

דנשאניו מקיים מיירי דנשעת הודאתו לא היה שם מיגו, א"כ היכי מקיימן דבארעא הלכתא כרבה, שהרי אין מקום לחייבו כלל שהרי כשהודה לא היה מקיים בו. וזו תמיה לי מילתא טובא, דהא בפרק הכותב [כתובות פ"ז ע"ב] מוכח איפכא כהיא דפוחתא כחובתה, ופרטיין במאי גביא צהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא, ומשני באומרת אמנה היתה ביני לבינו כו', עד ומ"מ דבריהם ז"ל ז"ע, עכ"ל. וכל דבריו תמוהין, ולא ירד לסוף דעתם.

דמה שהקשה היכי מקיימן בארעא הלכתא כרבה שהרי כשהודה לא היה מקיים בו, אלא ודאי לא קשה מידי, שאף על פי שעכשיו אינו מקיים מ"מ יכול לקיימו אחר כך, וצבירא ליה לרבה דכשיקיימו יהא נאמן על מה שטען כבר במיגו, וכן מבואר להדיא בחידושי הרמב"ן פרק חוקת הבתים [שם] ע"ש. ומה שהקשה מפוחתא, נמי לא קשה מידי, דהאם למסקנא דפרק חוקת הבתים פריך [ולא מיירי במקיימת עתה, דבהא פשיטא דנאמנת להרמב"ן והרשב"א דאית לה מיגו, אלא] קס"ד דמיירי כחובתה אינה מקיימת ויכולה לקיימה אחר כך, דליכא למימר שחובתה היא אמת דא"כ היאך נעשה כחובתה מ"ק אלק וזו, ועל כן פריך במאי גביא חספא בעלמא הוא כיון שאינה מקיימת. אי נמי ס"ד דבאומרת כחובתה מוויפת ואי אפשר לקיימה אחר כך, ופריך אליבא דכולי עלמא, משום דודאי אי אפשר לומר דכחובתה היא אמת דא"כ היאך נעשה מת"ק אלק וזו. להכי מוקי לה באומרת אמנה היתה ביני לבינו. ולא צעי לאוקומי שהעדים טעו, דא"כ היו עדים שקרים, וניחא ליה לאוקומי העדים כשרים. וכן מבואר להדיא בחידושי הרמב"ן פרק חוקת הבתים ל"ב [ע"ב], שאחר שפירש שם פלוגתא דרבה ורב יוסף דמיירי שלא היה מקיים ויכול לקיימו אחר כך, כתב ח"ל, והא דאמרין בפרק הכותב גבי פוחתא כחובתה אמאי קא סמכת אהאי שטרא חספא בעלמא הוא, הכי נמי צ"ב האי גוונא הוא ואליבא דהלכתא מקשינן, אי נמי אליבא דכולי עלמא מקשה דקס"ד דקאמרה כחובתה מוויפת היא ואין עדים מזויין לקיימה דליכא מיגו, ואוקיימנא באמנה ביני לבינה, ולא בעינן לאוקמה במקיימת ופוחתא ממש דעבדו סהדי שקרא, עכ"ל. הרי כוונתו כמ"ש. ואין ספק דאישתמיטתיה לבצל גדולי תרומה דברי הרמב"ן אלו*. והוא הדין דהוה מצי לאוקומי במקיימת לפנינו ואומרת מוויפת היא ולא היתה אלא מ"ק, דנאמנת במיגו, אלא לאוקמה באמנה והוא הדין בזה דחד דינא הוא, ועוד לא שכיח שיהא שטר מוויף מקיים ממש להכי אוקמה במילתא דשכיח. נמצא גם מה שכתב בעל גדולי תרומה בסוף דבריו [ד"ה ושמא] לדעת הרמב"ן והרשב"א דגבי פוחתא לא מהני לה מיגו אף שהשטר מקיים בו, ליתא, ואישתמיטתיה דברי הרמב"ן הנ"ל דמוכחי להדיא איפכא. ולענין הלכה אין צדי להכריע בין אבות העולם. וגראה לפע"ד דבכל גוונא הוי ספיקא דדינא, ונפקא מינה דאי חס המלוה אפילו בעדים לא מפיקין מיניה כדן כל ספיקא דדינא. ואפילו השטר אינו מקיים, כשיקיימו אחר כך נאמן על מה שטען כבר, שהיה נאמן במיגו, כיון שעמה המלוה מוחק. וכן אי עבד הדין עובדא והגבהו למלוה חובו, מאי דעבד עבד. וכן לקמן סימן קמ"ו סעיף כ"ה גבי קרקע דאין מוציאין מיד הלוקח, אפילו אין השטר מקיים לא מפיקין מיניה כשיקיימו אחר"כ, כפי שיטת הרמב"ן והרשב"א, וכ"כ הרב המגיד פט"ו מהלכות טוען [ה"ט]. וכ"כ הטור לקמן סוף סימן קמ"ו [סעיף מ"ד], אם הוא צענין שיכול לקיימו שהעדים שחתמו לו שקר יקימוהו כו'. ואע"ג דהטור מפרש הך עובדא במקום, נראה דסבירא ליה דבין שהוא מקיים ובין שיקיימו חד דינא אית להו, וכן משמע בהר"ם פרק חוקת הבתים [ב"ב פ"ג ס"ו ר"ב] ע"ש. וכן אי עבד הדין והחזיק את המעורער בקרקע או שהחזיק המעורער מעצמו בקרקע והיא תחת ידו, אע"פ שהיה השטר מקיים לא מפיקין מיניה. ואע"ג דהמוס' [שם ל"ב ע"ב ד"ה והלכתא] כתבו דמהדרין עובדא, היינו לפי פירושם שכתבו דלאו מפיקא פסק רב אדרי הכי, אבל אין פירושם מוכרח, דנהי דנקרקע לא מהני תפיסה כספיקא דדינא ומוקיימן לה בחוקת מרא קמא וכמו שכתבתי בספרי תקפו כהן [ס"ו ג"ח צ"ב צ"ד] באריות, י"ל דהכא היה נראה לרב אדרי סברתו של רבה יותר אלא שלא היה צדי להכריע לכן פסק בקרקע כרבה ולא רנה לעשות מעשה להוציא מהלוקח נגד סברתו של רבה. וזו דעת רש"ם [שם ד"ה הלכתא] שכתב דמספקא לרב אדרי הלכתא כמאן כו'. וכן מוכרח לומר לדעת הרמב"ן והרשב"א דסבירא להו דאמרין מיגו להוציא וא"כ אמאי פסק רב אדרי בזווי כרב יוסף, אלא ודאי היינו משום דמספקא ליה הלכתא כמאן, ודוק. וכן הוא להדיא בחידושי הרמב"ן [שם ח"ל], ונחמק לנעלי הש"ס דין זה ואמרו שלא לעשות מעשה אלא היכא דקיימא חיקוס כו', כן נראה לפע"ד. כתב הרמב"ם בפירוש המשנה סוף שביעית [פ"י מ"ה], אם טען הלוה השטר הוא אמנה והמלוה אומר אינו אמנה אלא מוקדם, נשבע הלוה היסת ונפטר, ולא אמרין שהמלוה יהא נאמן במיגו, משום דמיגו להוציא לא אמרין, ומציאו צ"י לעיל סימן פ"ג מחודש (ח') [ה"י] וכתב [שם מחודש י'] דהיינו עובדא דפרק חוקת הבתים דרבה ורב יוסף. וגראה דמיירי בזהך מוקדם שהוכר הרמב"ם שם מוקדם כגון כתב ללוות ולא ליה או פרוע וחזר ולוה בו או נמחל שעבדו, דבהך גווי פסל ליה הרמב"ם נמי שם משום מוקדם, דבהך השטר פסול לגמרי, והשתא הוי כמו עובדא דפרק חוקת הבתים. אבל במוקדם ממש כיון דסבירא ליה להרמב"ם [פכ"ג ממלוה ה"א] דגבי מבני חרי וכלעיל סימן מ"ג סעיף ז', א"כ לדברי המלוה השטר כשר לגבות מן הלוה עצמו ונאמן במיגו, כן נלפע"ד*:

ביאור הגר"א

י"ב [ור"ף] [שם ט"ז ע"ב מדפי הר"ף] כתבו דוקא אמנה, אבל הרא"ש שם הסכים לפירוש רש"ם [שם ל"ב ע"ב ד"ה אין] דהוא הדין מוויף (ע"כ):

באר היטב

סעיף ד' . ונפטר. כתב הסמ"ע [ספ"ד] דאפילו להיס חולקין שאומרים מיגו להוציא וכמ"ש הרמ"א בסמ"ח פ"ג סעיף י"ב, מודה הכא דאין המלוה נאמן לומר שטר אחר היה לי ואצדתיכו במיגו דאי צעי שחק ותבעו בשטר מקיים זה, דכיון שמודה המלוה דתחילת ביאתו לביית דין צל לתבעו בשטר פסול, ולא אמרין מיגו אלא להוכיח מיניה שטענתו שטוען עליו מתחילה היא אמת, וכן כתבו המוס' [ב"ב ל"ב ע"ב ד"ה אמאי]. ומהתימה על

פתחי תשובה

ועיין בסימן קכ"ה בש"ך ס"ק כ"א, עכ"ל. ועיין בתומים [ספ"ד] ובנתיבות המשפט [משה"א ספ"א] מזה, ועיין בתשובת רשב הכהן סי' נ"א מענין זה באריות:

מתחילה היא אמת, וכ"כ המוס', ודלא כהעיר ששן כו'. והש"ך [ספ"ד] כתב דיפה כיון העיר ששן ודברי הסמ"ע תמוהין. דעד כאן לא כתבו המוספות הכי אלא לרב יוסף, אבל להמסקנא על כרחך לא קאי האי טעמא, אלא הטעם משום דאין אומרים מיגו להוציא, וכן משמע לקמן סימן קמ"ו סעיף כ"ה, וכ"כ המוס' להדיא פרק חוקת הבתים דף ל"ב ע"ב, וכן מוכח להדיא בהר"ם שם, וכן הוא להדיא בפסקי מהר"מ רקנטי סי' רמ"ח ע"ש. וגם היס חולקין שבסימן פ"ג בעל כרחך סבירא להו דלא מבטלינן מיגו משום שהיה מוכרח לשקר תחילה כו', ע"ש שמצינו עוד ראיות לדבריו. וסיים [בספ"ט] וכתב, ולענין הלכה אין צדי להכריע בין אבות העולם. וגראה לי דבכל גוונא הוי ספיקא דדינא, ונפקא מינה דאי

חידושי רעק"א

לוחי היינו דהוי ספק אי הלכה כרבה או כרב יוסף בזהך ספק אם במוכרח לשקר תחילה מיקרי מיגו. ומה שכתב הסמ"ע כ"כ המוס', היינו דהו' דהו' כתבו דהו' טעמא דרב יוסף, וכיון דלהיס חולקין מוכח דהוי ספק בהלכה אי כרבה או כרב יוסף, דבעינן אחר אין מקום לחלק בין ארעא לוחי, א"כ הא

דקיימא לן בזווי אינו נאמן היינו מטעמא דדילמא הלכה כרב יוסף דמוכרח לשקר תחילה לא הוי מיגו, ודברי הסמ"ע נכונים. וכמו דסבירא ליה להש"ך דמסקינן אם נאמן מקיים [הוי מיגו], הכי נמי יש לומר להסמ"ע דמסקינן להלכה אם במוכרח לשקר תחילה הוי מיגו, ודוק: